

Dzelzavas speciālā pamatskola realizē Eiropas Savienības Erasmus+ mobilitātes projektu pedagogiem “Mūsdienīga, atbalstoša, iekļaujoša skola- vērtība ikvienam” (“**A modern, supportive, inclusive school- a value for everyone**”) Projekta ietvaros Dzelzavas speciālās pamatskolas deviņi darbinieki apmeklēja Igauniju un 4.,5. oktobrī viesojās Tartu Maarjas skolā.

Projekta mērķis bija vērot partnerskolā Igaunijā izglītojamo ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem iekļaušanas iespējas mācību procesā un sabiedrībā.

Tartu Maarjas skola dibināta 1994.gadā kā izglītības iestāde skolēniem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem. Ar Nīderlandes, Norvēģijas un Igaunijas starpvalstu projektu finansiālu atbalstu uzceltas četras modernas ēkas. Skola strādā pēc Valdorfpedagoģijas metodes, kas pielāgota skolēniem ar īpašām vajadzībām. Ir divas bērnu dārza grupiņas, internāts, atbalsta centrs personām ar garīgās attīstības traucējumiem, kā arī kompetenču centrs. Šobrīd skolā mācās 75 audzēkņi no 1. līdz 9.klasei.

Partnerskolā pirmā mobilitātes diena iesākās ar rīta apli, kura laikā bija jūtama emocionāla kopība, skanēja lira, dziesma un pateicības vārdi. Tas ir kopīgs visas skolas pasākums, kas kļuvis par tradīciju. Pēc tam stundas. Skolā nav zvana, dienas norise plūst vienmērīgi, ir mācību stundas valodā, matemātikā, mūzikā, dzīves mācībā, sportā, vizuālajā mākslā, mājturībā un individuālās nodarbības mūzikas, mākslas terapijā, krāsu gaismas terapijā, logopēdijā, fizioterapijā. Praktiskās iemaņas apgūst galdnieku darbnīcā, māla nodarbībās, aušanā, mājturībā.

Mums, sadalītiem nelielās grupiņās, bija iespēja vērot pirmo stundu, kas ir kombinētā stunda, jo ietver sevī vairākus mācību priekšmetus un sarunas ar katru bērnu individuāli. Klasēs iekļauti arī skolēni ar ļoti smagiem garīgās attīstības traucējumiem un radīti apstākļi, lai viņi justos labi. Izveidotie mācību materiāli palīdz apgūt kalendāru, nedēļas dienas, gadalaikus, pulksteni. Prasmīgi saziņā un mācību satura apgūvē tiek izmantotas piktogrammas. Audzinātājs, ja vien iespējams, nemainās no 1.līdz 9.klasei. Pārsteigumu raisīja arī tas, cik klusi un pacietīgi ir bērni. Pat tad, ja kādu laiku netiek pievērsta uzmanība, viņi mierīgi gaida.

Mums tika parādīta krāsu gaismas terapijas nodarbība skolēniem ar īpaši smagiem garīgās attīstības traucējumiem. Tas ir nomierinošs, emocionāls priekšnesums, kurā aptumšotā telpā tiek izmantots liels ekrāns, aiz kura ir gaisma. Otrpus ekrānam tiek veidotas dažādas, cilvēku harmonizējošas kustības, veidojas ēnas un mainās krāsas, skan terapijai atbilstošas mūzikas izpildījums, izmantojot liru. Cītreiz tiek izmantots arī teksts, ko runā skolotājs. Ar krāsām, gaismu un ēnām tiek radīta brīnišķīga pasaule. Nodarbība ilgst 10-15 minūtes un veicina bērna garīgo attīstību. Šī terapija partnerskolā ir kopš 2005.gada. Skolotāji piedalās dažādās, ar šo terapiju saistītās konferencēs, stažējušies ASV.

Kopā ar direktoru Jaanusu Roobu apskatot skolu, uzmanību pievēršam gan telpu estētiskajam noformējumam, gan skolēnu darbiem, gan tehniskajām palīgierīcēm

telpās un ārpus tām. Mūs ieinteresēja ratiņkrēsla šūpoles.

Telpu apdarē daudz izmantots koks, tas rada siltuma un mājīguma sajūtu. Vietām arī, siltos toņos veidoti, mākslinieciski zīmējumi uz sienām. Kaut arī skola atrodas Tartu centrā, tā veidota tā, lai teritorija radītu savu nošķirtu un klusu pasauli. Iegriezāmie arī kompetenču centrā, bērnudārza telpās un internātā.

Pēc pusdienām, atkal sadalīti grupiņās, varējām vērot mākslas un mūzikas terapijas nodarbības, piedalīties mālu darbnīcā dažādu priekšmetu veidošanā

,vērot mājturības stundu.

Tur katram skolēnam tika pielietota individuāla pieeja un katrs darīja kaut ko savu- viens mācījās nomizot burkānu, otrs sagrieza, trešais gludināja un locīja dvieļišus, bet ceturtais gatavoja torti. Mūzikas terapijas nodarbībā skolotājs kopā ar palīgu mācīja skolēniem iekļauties kopīgā ritma vingrinājumā un pēc tam visi kopīgi spēlējām koklei līdzīgus mūzikas instrumentus. Arī šajā nodarbībā tika izmantota lira ar nomierinošu efektu. Apskatījām arī telpu, kur notiek aušanas nodarbības, un galdnieku darbnīcu.

Aušanas darbnīca mūs pārsteidza ar bagātīgu materiālu klāstu.

Individuālajās sarunās ar pedagogiem tika pārrunātas skolu pārvaldības atšķirības Latvijā un Igaunijā. Plānošana un darba organizēšana notiek, pedagogiem tiekoties divas reizes nedēļā. Tiek izvērtēti skolēni un piemeklētas atbilstošas terapijas. Mācību procesa plānošanā skolā vadās pēc trim programmām: ir Valdorfpedagoģijas programma un divas programmas skolēniem ar smagiem vai vairākiem smagiem garīgās attīstības traucējumiem. Ir individuālās izglītības programmas, kas pielāgotas katra individuālajam spējām. Ar vecākiem tiek slēgtas vienošanās par individuālu plāna izveidi. Kā jau sākumā minēts, starpbrīžu skolā nav, skolotājs atnāk uz klasi un paaicina skolēnu uz individuālo nodarbību. Savukārt klasē ir redzams stundu un nodarbību plāns.

Dienas norisē bija atvēlēts laiks, lai tiktos ar skolotājiem. Brīvā un draudzīgā atmosfērā katrs varēja uzdot sev interesējošus jautājumus un saņemt atbildes gan par mācību procesa organizēšanu, gan brīvo laiku. Skolotāju palīgi skolā var strādāt bez pedagoģiskās izglītības. Pēcpusdienas darbs sākas no 13.00 vai 15.00. Skolēns pats var izvēlēties, kā pavadīt brīvo laiku- var doties atpūsties, pastaigāties pa pagalmu vai atrasties rotaļu laukumā. Tie skolēni, kas paliek skolā, plkst. 18.00 dodas uz internātu, kur kopā ar diviem audzinātājiem pavada savu brīvo laiku. Informācijas tehnoloģijas (IT) kā mācību rīkus skolēniem neizmanto. Skolā rūpējas, lai visi, kam tas ir iespējams, būtu nodarbināti.

Otrā diena tika atvēlēta ģimeņu atbalsta centra apmeklēšanai. Turpat netālu no skolas ir uzceltas divas modernas mājas, kur katrā no tām var dzīvot 10 personas ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem pastāvīgi vai uz laiku. Istabīnās dzīvo pa vienam. Daļa no viņiem strādā algotu darbu. Strādāšanas iespēja ir arī skolā. Telpas centrā ir ļoti mājīgas, apkalpojošais personāls ļoti atsaucīgs. Brīvdienās mājīnās darbojas arī pirts, ir dažādas iespējas brīvā laika pavadīšanai. Apkalpojošais personāls (viens cilvēks) tur ir arī pa nakti.

Ja vecākiem ir nepieciešams atelpas brīdis kādu ģimenes problēmu dēļ, tad viņi var atvest savu bērnu šeit uz centru, samaksājot par viņa uzturēšanos.

Maarjas ciematā, kas atrodas apmēram 40 km no Tartu, dzīvo 45 personas ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem.

1997.gadā sākās darbs pie ciemata izveidošanas. Vecāki uzdāvināja zemi un māju, lai varētu veidot tādu ciematu. Ciemata sirds un dvēsele ir Huko Laanoja, kurš šeit ieguldījis savu laiku un dzīvi, lai izveidotu un labiekārtotu ciematu. Uzrakstīti 150 projekti, 35 valstis iesaistījušās šī ciemata māju celtniecībā. Darbs joprojām turpinās. No 2007.gada šeit var apgūt dārznieka palīga arodu.

(foto redzama dārzkopības klase). To apgūst trīs gados. 30% stundu veltīti lasīšanai un rakstīšanai- pārējais laiks darbam dārzā un siltumnīcā. Ir virtuve, pagrabs, terase brīvā laika pavadīšanai. Arī šeit dzīvojošie strādā algotu darbu. Ciematā ir iespēja aust un no māla un koka veidot dažādus priekšmetus. Tie tiek gatavoti pārdošanai. Magnētiņus, glezniņas, atslēgu piekariņus, trauciņus un

citas skaistas lietiņas šeit var iegādāties. Tas ir sabiedrības atbalsts ciematam. Pie ciemata iekārtota ļoti pārdomāta un vizuāli baudāma pastaigu taka ar gleznām un dažādiem uzdevumiem, kā arī augu labirints. Tāpat skaistas ir turpat netālu esošās Ahjas upes Taevaskodas klintis un dabas taka.

Turpinājumā fragmenti no dalībnieku vērojumiem projekta laikā:

“Viesošanās Maarjas skolā un ciematā ir devusi daudz jaunu iespaidu. Skolā ir daudz skolēnu ar smagām mentālām problēmām, bet tiek ieguldīts milzīgs darbs, lai liktu viņiem justies kā līdzvērtīgiem sabiedrības locekļiem, ir radīti visi apstākļi, lai šie

cilvēki justos labi un varētu darīt to, kas attīsta viņu domāšanu un prātu. Mēs saņemām ļoti daudz sirsnības, ko viņi mums izrādīja. Es uzskatu, ka mēs visi kļūvām bagātāki.”

“Iespaidi par redzēto un dzirdēto ir ļoti pozitīvi. Visur bija jūtama mierīga, harmoniska un pozitīva gaisotne. Var just, cik ļoti skolotāji, darbinieki un, it sevišķi, direktors, un medicīniskais personāls domā un gādā, lai ikviens skolēns, cilvēks ar garīgās attīstības traucējumiem justos droši, komfortabli un, pēc iespējas, patstāvīgi.”

“Ļoti apbrīnojams cilvēku entuziasms un pašreizējā.”

“Daudz ierosmju darbam turpmāk.”

Projekta laikā esam iepazinuši Igaunijas kultūru, vēsturi, dabu. Apmeklēts Igaunijas Nacionālais muzejs Tartu, Tartu Zinātnes centrs AHHAA, vērota jaunā un vecā pilsēta. Iepazīta Rouges apkārtni : Munameģa skatutornis un skatutornis “Putna līgza”, Hinni kanjons, Veru pilsētas promenāde. Peipusa ezera piekrastes Sarkanās klintis, Vertsjerves ezers, Viljandi skaistā vecpilsēta un pilsdrupas, kā arī Karksi

senleja.

Erasmus+ projekta dalībiece Sarmīte Vanaga
Dzelzavas speciālajā pamatskolā